

Smernice za spolno občutljivo rabo jezika

1 KAJ JE SPOLNO OBČUTLJIVA RABA JEZIKA?

Lepa beseda lepo mesto najde, pravi ljudska modrost. Jezik je namreč orodje, s katerim oblikujemo svet, ki nas obdaja. Ko govorimo in pišemo v javnosti, lahko s skrbno izbranimi jezikovnimi sredstvi podkrepimo sporočilo o svojih vrednotah in prepričanjih. V smernicah želimo predstaviti nekaj praktičnih napotkov za izražanje enakosti spolov v jeziku.

Spolno občutljiva raba jezika označuje prizadevanja, da v govoru in pisanju tudi z jezikovnimi sredstvi, ne le z vsebinskimi prvinami, naslavljammo in obravnavamo ženske in moške enakovredno. S tako jezikovno rabo se lahko izognemo stereotipnemu in diskriminatornemu naslavljanju ter ohranjanju družbene nevidnosti žensk.

Organizacija združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo – Unesco je že leta 1987 pozvala k izogibanju rabi oblik za samo en spol in objavila smernice za neseksistični jezik.¹ Leta 1990 je Svet Evrope priporočil uporabo neseksističnega jezika, ki upošteva prisotnost, položaj in vlogo žensk v družbi, ustrezno posodobitev terminologije v zakonodaji, javni upravi in izobraževanju ter spodbujanje neseksističnega jezika v medijih.² Slovenska družboslovna in jezikoslovna stroka se je na pobudo Urada za žensko politiko v devetdesetih letih prejšnjega stoletja odzvala na priporočilo in tedanja razprava³ je med drugim privedla do standardne klasifikacije poklicev, ki dosledno vsebuje moške in ženske oblike.⁴ Državni zbor je leta 2002 sprejel Poslovnik z določbo o uporabi ženskega in moškega spola za temeljne subjekte v prvih členih ali poglavjih predloga zakona.⁵ Angažirane posameznice, zbrane

Izdajatelj: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti

Uredili: Jasna Jeram, Mojca Šauperl

Oblikovanje in tisk: Demago, d. o. o.

Leto izdaje: 2018

Naklada: 6000

Avtorice in avtorji:

Mojca Šauperl, Helena Dobrovoljc, Jasna Jeram, Maksimiljan Gulič

Vsebina Smernic za spolno občutljivo rabo jezika je plod neformalnega sodelovanja strokovnjakinj in strokovnjakov Skupine za pripravo smernic za spolno občutljivo rabo jezika, zato posamezne jezikovne rešitve ne odražajo nujno uradnega stališča institucij, v katerih so zaposleni.

CIP – Kataložni zapis o publikaciji

¹ Resolucija Unesca 24/C 14. 1. 1987.

² Ministrski odbor Sveta Evrope: Priporočilo št. R (90) 4 Ministrskega odbora državam članicam o odpravi seksizma v jeziku z dne 21. februarja 1990.

³ Glej: Vlada Republike Slovenije, Urad za žensko politiko: Neseksistična raba jezika, 1995.

⁴ Uredba o uvedbi in uporabi standardne klasifikacije poklicev, Uradni list RS, št. 28/1997 z dne 22. 5. 1997.

⁵ Poslovnik Državnega zbora – PoDZ-1, Uradni list RS, št. 35/2002 z dne 19. 4. 2002.

zlasti v Komisiji za ženske v znanosti, so v letih 2013–2014 pripravile prve smernice za spolno občutljivo rabo jezika.⁶ Vlada Republike Slovenije je leta 2015 sprejela Resolucijo o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških 2015–2020, ki vsebuje cilj spolno občutljive rabe jezika.⁷ Evropski parlament in Svet Evropske unije sta smernice izdala v letu 2018.⁸ V zadnjih letih je vse bolj razvidna potreba po takih priporočilih pri pripravi vsakovrstnih besedil, od pravnih in uradnih do učbenikov, v vprašanjih, zastavljenih Jezikovni svetovalnici ZRC SAZU Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša, ter pri pripravi in prevajanju zakonodajnih in drugih uradnih besedil.

Pričujoče smernice so plod razprave neformalne delovne skupine, ki se je oblikovala spomladi 2017 na pobudo slovenskega prevajalskega oddelka Generalnega direktorata za prevajanje Evropske komisije in Sektorja za enake možnosti Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ter s sodelovanjem posameznic in posameznikov iz slovenske jezikoslovne in prevajalske stroke. Vodilo skupine pri pripravi smernic je bilo, da je spolno občutljiva raba jezika pravična in družbeno odgovorna. Skupina si je prizadevala zbrati obstoječa jezikovna sredstva in načela, ki jih je mogoče uporabiti, če želimo namesto t. i. generičnega ali nevtralnega moškega spola uporabiti spolno občutljivi jezik, ter opozoriti na primere, za katere se v jezikovni praksi še niso oblikovale zadovoljive rešitve.

Ugotovitve in priporočila z osnovnimi navodili, strnjjenimi v pričujočih smernicah, ničesar ne zapovedujejo. Slovenski jezik je bogat in prožen, marsikaj lahko izrazimo na več

načinov. Prav zato smernice pogosto ponujajo več rešitev: nekatere so že uveljavljene in jih dnevno uporabljamo, druge pa ponazarjajo značilne zagate in nekatere možne rešitve. Zavedamo se, da bo jezikovna raba nekatere od njih opustila in da se bodo v jeziku spontano ali načrtno pojavili novi prijemi. Predvsem pa želimo uporabnice in uporabnike spodbuditi, da s skrbnimi jezikovnimi odločitvami upoštevajo načelo enakosti in tako odgovorno sooblikujejo naš jezikovni in posledično družbeni prostor.

Enakost spolov

Enakost spolov pomeni, da so ženske in moški enako udeleženi na vseh področjih javnega in zasebnega življenja, da imajo enak položaj ter enake možnosti za uživanje vseh pravic in za razvoj osebnih potencialov, s katerimi prispevajo k družbenemu razvoju, ter enako korist od rezultatov, ki jih prinaša razvoj.

Zakon o enakih možnostih žensk in moških

Spolno občutljivi jezik

Jezik ni samo odsev načina razmišljanja, ampak oblikuje tudi mišljenje poslušalcev in poslušalk, bralk in bralcev ter vpliva na njihova prepričanja in vedenje. Spolno občutljivi jezik označuje rabo pisanega in govornega jezika, ki ženske in moške enako obravnava in upošteva. Taka raba zahteva, da se izogibamo izražanju v generičnem moškem spolu, izključevanju žensk ali vnašanju stereotipnih predstav o spolnih vlogah.

Zavedanje o pomembnosti spolno občutljivega jezika lahko pripomore k spodbujanju občutljivosti za enakost spolov in večji natančnosti.

Evropski inštitut za enakost spolov

Vir za besedili v okvirčkih sta terminološki slovarček Evropskega inštituta za enakost spolov (<https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/concepts-and-definitions>) in Zakon o enakih možnostih žensk in moških (Uradni list RS, št. 59/02, 61/07 – ZUNEO-A in in 33/16 – ZvarD).

⁶ Komisija za ženske v znanosti: *Interne smernice za spolno občutljivo rabo jezika*, 2010, dostopno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mvzt.gov.si/pageuploads/pdf/znanost/Zenske_v_znanosti/interne_jezikovne_smernice_za_komisijo_final.pdf.

⁷ Uradni list RS, št. 84/2015.

⁸ *Gender-Neutral Language in the European Parliament*, 2008, dostopno na: http://www.europarl.europa.eu/cms-data/151780/GNL_Guidelines_EN.pdf; *Vključujoče komuniciranje v generalnem sekretariatu Sveta Evropske unije*, 2018, dostopno na: <https://www.consilium.europa.eu/si/documents-publications/publications/inclusive-comm-gsc/>.

2 KDAJ SPOLNO OBČUTLJIVA RABA JEZIKA?

Vključenost in vidnost žensk

Kadar govorimo o skupinah ljudi, ki jih sestavljajo ali bi jih lahko sestavljali moški in ženske, uporabimo spolno občutljivi jezik. Namesto da bi se zadovoljili z generičnim moškim spolom (tj. moško slovnično obliko, ki naj bi zajemala kateri koli spol), bodisi navedemo oblike za moške in ženske bodisi se spolskim oblikam v celoti izognemo, in sicer s spolno nezaznamovanimi izrazi ali izpustom.

V spolno občutljivi rabi slovenščine so ključni predvsem samostalniki, s katerimi so poimenovane glavne osebe, ki jih besedilo obravnava ali jim je namenjeno. Za pridevnike in glagole predlagamo ujemanje po bližini. Tako izražanje olajša berljivost besedila in prispeva k njegovi jedrnatosti.

Pri omenjanju raznospolnih skupin uporabimo žensko in moško obliko:

Učitelji in učiteljice v šolskem letu 2018/2019

Učiteljica je pozvala učence in učenke ...

Študentje in študentke, ki izkazujejo posebne dosežke, lahko pridobijo poseben status.

Varuha oziroma varuhinjo človekovih pravic izvoli Državni zbor.

Čeprav je iz sobesedila razvidno, da samostalnik zajema tudi ženske, ne uporabimo le generične moške oblike:

✓ *Med kandidati in kandidatkami je bilo 57 odstotkov žensk.*

✗ *Med kandidati je bilo 57 odstotkov kandidatk.*

✗ *Med kandidati je bilo 57 odstotkov žensk.*

Vrstni red ženske in moške oblike ter ujemanje z glagolom in pridevnikom

Predlagamo, da se moška in ženska oblika samostalnika razvrstita po abecednem redu ali se izmenjujeta ter da se pridevnik in glagol ujemata s samostalnikom po bližini:

*Na shodu se je zbralo najmanj tisoč protestnikov in protestnic ...
Protestnice in protestniki so zahtevali ...*

Spoštovane gospe in gospodje!

Spoštovani gospodje in gospe!

Pri osebkih, ki jih povezuje veznik ali, je poleg uporabe moškega generičnega spola primerno, da se pridevnik in glagol ujemata s samostalnikom po bližini, pri glagolu pa je mogoče uporabiti tudi dvojino:

Uspešna kandidatka ali kandidat bo predstavil ...

Uspešen kandidat ali kandidatka bo predstavila ...

Uspešen kandidat ali kandidatka bosta predstavila ...

Uspešna kandidatka ali kandidat bosta predstavila ...

V teh primerih je zelo uporaben tudi veznik oziroma, ki ne le združuje pomene za in/ali, ampak opozarja na upoštevanje vsakokratnega stanja. Če sta ženska in moška oblika povezani z njim, se pridevnik in glagol ponavadi ujemata s samostalnikom po bližini.

Varuh oziroma varuhinja naj bi bila vsekakor politično nevtralna osebnost.

Varuhinja oziroma varuh naj bi bil vsekakor politično nevtralna osebnost.

Pričakujemo, da bo novi varuh oziroma varuhinja predlagala svoje kandidate in kandidatke.

Pričakujemo, da bo nova varuhinja oziroma varuh predlagal svoje kandidate in kandidatke.

Spolno nezaznamovane oblike

Slovenščina pozna tudi nekaj spolno nezaznamovanih samostalniških oblik, ki označujejo osebe moškega in ženskega spola.

oseba, osebnost, človek, stranka, priča, žrtev, starši, otrok

Tvorjenje ženskih oblik

Kadar je mogoče, novo žensko obliko tvorimo⁹ po katerem od uveljavljenih besedotvornih postopkov. Če taka beseda sovпада z že obstoječo besedo z nekoliko drugačnim pomenom, je iz sobesedila mogoče razbrati ustrezen pomen.

mislec >> mislica/miselka

svobodomislec >> svobodomiselka

lopov >> lopovka

poslovnež >> poslovница

kupec >> kupka

pešec >> peška

lovec >> lovka

dekan >> dekanka/dekanja

govornik >> govornica/govorka

pisec >> piska

⁹ Redkejšje oblike morda najdemo v slovarjih na portalu Fran (<http://www.fran.si>) in v Besedišču slovenskega jezika (<http://bos.zrc-sazu.si/besedisc.html>) ali v seznamu Besede slovenskega jezika (<http://bos.zrc-sazu.si/besede.html>) na spletišču Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.

Odsvetujemo povezovanje besed, ki niso izpeljane iz istega korena:

- ✓ *kupec in kupka*
- ✗ *kupec in nakupovalka*
- ✓ *pisec in piska*
- ✗ *pisec in pisateljica*

Če je poklicno poimenovanje večbesedno ali besednozvezno, uporabimo ženske oblike za vse sestavine:

policist motorist >> policistka motoristka / policistka na motorju

zdravnik specialist >> zdravnica specialistka

živilski tehnik >> živilska tehnica

Kadar se je beseda že uveljavila za moški in ženski spol (npr. vodja), odsvetujemo tvorjenje nove ženske oblike. Pri tvorjenkah iz takih oblik so že uveljavljene ženske oblike pogostejše:

- ✓ *umetniška vodja (ž) – umetniški vodja (m)*
- ✗ *umetniška vodinja, vodkinja*

Toda: računovodkinja, zborovodkinja

Obrazci, vprašalniki in potrdila

Pri obrazcih, vprašalnikih in potrdilih omogočimo izbiro ustreznega spola:

Pacient/pacientka ... (ime in priimek) izjavljam, da sem/nisem seznanjen/seznanjena ...

Študent/študentka ... se zavežujem, da bom upošteval/upoštevala ...

Pri spletnih obrazcih in vprašalnikih predlagamo, da se pripravi različica obrazca ali vprašalnika za ženski in moški spol, ki jo uporabnik oziroma uporabnica izbere s klikom ali odgovorom na začetno postavko ali vprašanje:

Pacientka

Pacient

Izberite ustrezno

Če smo prostorsko omejeni, lahko obliko po poševnici krajšamo, pri čemer navedemo le spremenljivi del besede in ne uporabimo oklepaja:

- ✓ *Uslužbenec/-ka ... izjavljam, da ...*
- ✓ *Kandidat/-ka ... je uspešno opravil/-a izpit.*
- ✗ *Kandidat(-ka) ... je uspešno opravil(-a)...*

Če obstaja spolno nezaznamovana oblika, jo uporabimo, vendar pri navedbi osebe sledita obe obliki pridevnikov in

glagolov:

- ✓ *Tožena stranka ..., stanujoč/-a ...*
- ✗ *Toženec ..., stanujoč ...*

Dopisi in naslavljanje oseb – neposredno nagovarjanje

Pri neposrednem ustnem ali pisnem nagovoru občinstva dosledno naslovimo moške in ženske:

Spoštovana gospa predsednica, gospe in gospodje, ...

Spoštovani gospod predsednik, gospe in gospodje, ...

Spoštovani poslanci in poslanke, ...

Spoštovane potnice in potniki, ...

Dragi dijaki in dijakinje, ...

Pri tem uporabimo enakovredne izraze. Nevtralni naziv za odraslo žensko v uradnem, poklicnem položaju je gospa, ne gospodična:

- ✓ *gospa Kovač in gospod Novak*
- ✗ *ospa Tina in gospod Novak*
- ✗ *gospodična Tina in gospod Novak*

V dopisu posamezni osebi, katere imena ne poznamo, so mogoči naslednji nagovori:

Spoštovana gospa! / Spoštovani gospod!

Spoštovana gospa, spoštovani gospod!

Spoštovani! (vikanje – za ženski in moški spol)

Spoštovani, spoštovana! (polvikanje – manj formalni kontekst)

Spoštovani, spoštovane, prosimo vas ...
(polvikanje – manj formalni kontekst)

Vikanje

Pri nagovoru v pisnih besedilih zlasti v formalnih kontekstih uporabljamo samostalnik v množini – torej vikanje (npr. Spoštovani!), ne glede na to, komu je pismo namenjeno.

Če pa je oseba, ki ji je pismo namenjeno, tudi imenovana, uporabimo pridevnik, ki se po spolu ujema z imenom oziroma uporabljenim nazivom:

Spoštovana doktorica Petrič!

Spoštovana gospa Petrič!

Spoštovana gospa profesorica!

Navajanje imen, priimkov in nazivov

Pred imeni žensk uporabimo poklicne, akademske in druge nazive v ženskem spolu:

izumiteljica Marie Curie / izumiteljica Curie

generalna sekretarka Marija Novak / generalna sekretarka Novak

doktorica/magistrica Selišnik

Kadar ženske poimenujemo s priimkom brez imena, priimke žensk uporabljamo v uradni obliki in jih ne spreminjamo v svojilno obliko. V svojilni obliki uporabljamo le priimke, ki so v taki obliki v izvornem jeziku:

✓ *podpredsednica občinskega sveta Kovač, ravnateljica Ule, visoka predstavnica Mogherini*

✗ *podpredsednica Kovačeva, ravnateljica Uletova, visoka predstavnica Mogherinijeva*

Toda: *komisarka Jourová, teniška igralka Šarapova*

Pri nazivih doktorica, magistrica, profesorica ipd. uporabimo žensko obliko naziva in uradno obliko priimka:

✓ *doktorica/magistrica/profesorica Petra Petek*

✓ *doktorica/magistrica/profesorica Petek*

✗ *doktor/magister/profesor Petra Petek*

✗ *doktor/magister/profesor Petkova*

Enako navajanje imen žensk in moških

Če navajamo imena žensk in moških, jih navajamo v enaki obliki:

✓ *Matjaž Kovač in Majda Prešeren*

✓ *M. Kovač in M. Prešeren*

✓ *Kovač in Prešeren*

✗ *Kovač in Majda Prešeren*

✗ *Kovač in M. Prešeren*

✗ *Kovač in Prešernova*

Izražanje svojine ženskih oseb

Svojino ženske osebe najpogosteje izrazimo tako, da uporabimo roditeljsko obliko imena in priimka ženske:

delo Zofke Kveder

vlada Angele Merkel

metoda Marie Montessori

Druge možnosti:

- ✓ metoda Montessori
- ✓ metoda M. Montessori
- ✓ metoda po Marii Montessori
- ✓ metoda po M. Montessori
- ✗ metoda po Montessorijevi

Če želimo osebno ime izpustiti, je mogoče svojilno obliko izraziti tudi z izpeljanko iz priimka. Pri nekaterih priimkih na -a se je oblika že uveljavila, pojav pa srečamo tudi pri posameznih priimkih, ki se končujejo na druge samoglasnike.

Kobilca >> Kobilčina slika

Montessori >> Montessorijina metoda

Navajanje funkcij in delovnih mest

Za funkcijo, ki jo zaseda ženska, in v izpeljanih zvezah uporabimo žensko obliko:

Urad varuhinje človekovih pravic

kabinet ministrice

kabinet profesorice

V Državnem zboru je devetdeset poslank in poslancev.

Tudi za nezasedeno funkcijo oziroma za funkcijo ali delovno mesto, za katerega se išče kandidat ali kandidatka, oziroma za funkcijo ali delovno mesto na splošno se navedeta obe obliki:

- ✓ *Iščemo izvršnega direktorja / izvršno direktorico.*
- ✓ *Prosto delovno mesto prodajalca/prodajalke*

Manj ustrezno: *Iščemo računalniškega programerja (m/ž)*

- ✗ *Iščemo računalniškega programerja*
- ✗ *Iščemo tajnico*

V pristojnosti ministrice ali ministra za gospodarstvo in finance je ...

- ✓ *Kdo bo naslednji predsednik ali predsednica?*
- ✗ *Kdo bo naslednja predsednica? (taka raba izključuje moške)*
- ✗ *Kdo bo naslednji predsednik? (taka raba izključuje ženske)*

Tudi pri zvezah z vršilec dolžnosti / vršilka dolžnosti predlagamo, da se funkcija ujema s spolom vršilca ali vršilke:

vršilka dolžnosti direktorice (če funkcijo zaseda ženska)

vršilec dolžnosti direktorja (če funkcijo zaseda moški)

Pri navajanju po Standardni klasifikaciji poklicev je treba navesti obe obliki:

✓ *vršilec ali vršilka dolžnosti direktorja ali direktorice*

Tudi: *vršilec/-ka dolžnosti direktorja/-ice*

Uradna besedila

Uradna besedila so pogosto napisana v dolgih in zapletenih povedih, z uporabo ženskega in moškega spola morda postanejo nekoliko daljša, prav zato pa tudi natančnejša.

Če bi vsakokratno navajanje obeh oblik nesorazmerno obremenilo besedilo, ob prvi omembi v oklepaju ali opombi navedemo pojasnilo, da se v nadaljnjem besedilu določena oblika uporablja za moški in ženski spol.

Pri pisanju zakonov oziroma njihovih predlogov je uporaba ženskega in moškega spola obvezna v prvih členih, ki določajo temeljne subjekte:

Sodnica oziroma sodnik (v nadaljnjem besedilu: sodnik) mora vselej ravnati ...

Sodnik* mora vselej ravnati ...

* Vsi izrazi, zapisani v slovnični obliki moškega spola, so uporabljeni kot nevtralni in veljajo enakovredno za oba spola.

Nekaj primerov za jedrnat slog

Namesto ženske in moške oblike lahko včasih uporabimo samostalnik, ki označuje skupnost:

strokovnjaki in strokovnjakinje >> stroka

zdravniki in zdravnice >> zdravniška stroka

uradniki in uradnice >> uradništvo

policisti in policistke >> policija / v policiji

sodniki in sodnice >> sodstvo / v sodstvu

Jedrnat slog in izognitev spolskim oblikam je včasih mogoče doseči tako, da izpustimo samostalnik, ki označuje glavne osebe. Pri navodilih je to pogosto mogoče doseči z uporabo druge osebe:

Študent ali študentka naj odda vlogo najkasneje do konca meseca. >> Vlogo oddajte najkasneje do konca meseca.

Sem imetnik/imetnica vpisne številke ... >> Imam vpisno številko ... / Moja vpisna številka je ...

Seminar je namenjen obveščanju udeležencev in udeleženk o ... >> Seminar je namenjen obveščanju o ...

Preostali člani in članice odbora so bili ... >> V odboru so bili še ...

Če se v besedilu nakopiči veliko samostalnikov, ki označujejo osebe, lahko izberemo glavne osebe in načelo spolno občutljive rabe jezika uveljavimo zanje:

Tekmujejo lahko dijakinje in dijaki tretjih letnikov srednjih šol. Udeleženske in udeleženci tekmovanja bodo ... Izdelke bo ocenila žirija, ki jo bodo sestavljali učitelji in poslovneži. Zmagovalke in zmagovalci ter njihovi učitelji bodo nagrade prejeli ...

Kadar bi dosledno upoštevanje spolno občutljive rabe jezika otežilo razumevanje besedila, se odločimo za uporabo tega načela pri neposrednih nagovorih ter na vidnejših mestih besedila, na primer v uvodu in zaključku ter v uokvirjenih ali drugače poudarjenih odlomkih.

Prevodi

V večini evropskih jezikov se za raznospolne skupine tradicionalno uporablja moški spol kot generična oblika, ženski spol pa označuje samo ženske.

V skrbi za jezik, ki bi bil do žensk in moških enak, se v različnih jezikih razvijajo različne rešitve, ki so skladne z njihovim ustrojem. Nekateri jeziki težijo k poenotenju ženskih in moških oblik (npr. angleščina), drugi pa k razlikovanju (npr. slovenščina, nemščina, francoščina). Teh prizadevanj za t. i. spolno nevtralni¹⁰ ali spolno občutljivi jezik zelo

¹⁰ Kakor načelo spolno občutljive rabe jezika tudi načelo spolno nevtralnega jezika zahteva uporabo takih jezikovnih sredstev, ki ne privilegirajo moških ali žensk, vendar se to dosega z različnimi strategijami. Za spolno nevtralni jezik v angleščini je med drugim značilno izogibanje spolskim oblikam oziroma njihovo uravnoteženje, zlasti z rabo zaimkov *he or she* ali *they* namesto t. i. generičnega *he* in z rabo besed, ki so enako primerne za moške in ženske, na

pogosto ni mogoče neposredno prevesti v drug jezik in pri tem ohraniti enakega učinka.

Namero po uporabi spolno nevtralnega ali spolno občutljivega jezika v izvirniku moramo v prevodu izraziti na načine, ki so lastni ciljnemu jeziku. To pomeni, da neodvisno od izvirnika poiščemo mesta v slovenskem prevodu, na katerih je treba uporabiti spolno občutljivi jezik. V prevodu uporabimo spolno občutljivi jezik glede na namen besedila, čeprav spolno nevtralni ali spolno občutljivi jezik morda ni uporabljen v izvirniku.

citizens >> *državljeni in državljanke*

pregnant workers, workers who have recently given birth or breastfeeding workers >> *noseče delavke; delavke, ki so pred kratkim rodile, ali delavke, ki dojijo*

The next president will face ... He or she will have to choose ... >> *Naslednja predsednica ali predsednik se bo soočil ... Izbrati bo moral ...*

Včasih je treba pri avtorici ali avtorju izvirnika preveriti, ali je oseba ženska ali moški, in prevesti ustrezno:

The symbol was designed by a student. >> *Simbol je oblikoval študent. / Simbol je oblikovala študentka.*

primer namesto besed, ki se končajo na -man (police officer namesto policeman itd.).

Slovenska ženska oblika (npr. kandidatka) ni tako poudarjena kot izrecno poudarjena zveza s prilastkom female ali woman (npr. female candidate). Priporočamo rabo nepoudarjene ženske oblike:

Female heart patients seem to be better off if treated by female doctors. >> Kaže, da je za srčne bolnice bolje, da jih zdravijo zdravnice. / Kaže, da je za srčne bolnice bolje, da jih zdravijo zdravnice, ne zdravniki.

Europe's first female doctors >> prve zdravnice v Evropi / prve ženske zdravnice v Evropi

Inovativni vključujoči zapisi

Za izražanje vključenosti vseh družbenih spolov se uveljavlja podčrtaj. Po podčrtaju navedemo le spremenjeni del besede, enako kot pri poševnici in vezaju:

Sogovornicam_kom in sodelavcem_kam se zahvaljujemo za podporo.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

